herpy

VARANER

Pygmy Mulga Monitor

Varanus gilleni

En lille, slank og dagaktiv træklatrer fra Australiens indre ørkenegne. *Varanus gilleni* bliver kun 35-40 cm lang og er en af de mindst krævende varaner, men den har brug for en meget varm solplads, et højt terrarie og en fast rytme med en kølig vinter.

Familie: Varanidae Udgivet 15. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**35-40 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**60-80 g**
Levetid	**8-20 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende og jordboende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 60 × 90 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**26-30 °C**
Hotspot	**40-60 °C**
Temperatur, nat	**18-20 °C**
Luftfugtighed	**40-60 %**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 3
Vinterhvile	**18-22 °C** 6-10 uger
Kost	**Insekter og hvirveldyr**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**1-7 æg**
Inkubation	**84-131 dage** ved 26-32 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II og i bilag B til EU's forordning om handel med vilde dyr. Arten er ikke på forbudslisten i bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015 (komodovaran, båndvaran, papuavaran, nilvaran og centralafrikansk nilvaran), så den må holdes af private efter de almindelige regler. Ved køb og salg inden for EU hører der EU-dokumentation til dyret, og CITES-papirer kræves ved indførsel.

Om arten

Varanus gilleni hører til undergruppen *Odatria*, de små australske varaner. Den er slank og langhalet, med en rund hale, der kan gribe om grene. Ryggen er brun og går over i gråt ned langs siderne, og der er smalle, mørke tværbånd over ryggen og striber på hovedet. Halen er grå med mørkere skæl, der danner smalle striber og bånd. Tegningen er tydeligst hos unger og blegner med alderen. Arten ligner *V. caudolineatus*, men har stribet hoved og bånd på ryggen i stedet for pletter, og den adskiller sig fra *V. eremius* ved glatte hovedskæl.

Den voksne varan bliver omkring 35-40 cm inklusive hale og vejer 60-80 g. Snude-kloak-længden er op til omkring 18 cm. Ungerne er 11-14 cm lange og vejer 2-4 g ved klækningen. Væksten er langsom: hos opdrættede dyr blev snude-kloak-længden fordoblet på to år, og i de følgende seks år voksede den kun 3 cm. Arten blev beskrevet i 1895, og artsnavnet hylder den australske telegrafist og antropolog Francis James Gillen.

De fleste varaner kræver meget plads og foder som voksne. Det er anderledes her. *V. gilleni* kan holdes i et terrarie på knap en kvadratmeter gulvplads, den æder almindelige foderinsekter, og den er en af de roligste varaner. Til gengæld kræver den en meget varm solplads, et højt terrarie med stabile grene og en vinterhvile, hvis den skal formere sig. Levetiden i fangenskab er ikke sikkert dokumenteret; angivelserne svinger fra 8 år til omkring 20 år, og dyr med en snude-kloak-længde på 15 cm er over 10 år gamle, så regn med et dyr, der kan følge dig i mange år. Voksne dyr bliver let for tykke, hvis de fodres for rigeligt.

Arten er ikke et begynderdyr, fordi solpladsens temperatur, foderet og vinterrytmen skal være rigtige, men den er et godt valg for en holder med erfaring fra andre krybdyr.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

Udbredelse og levested

Varanus gilleni er hjemmehørende i det indre og nordvestlige Australien. Den findes i det centrale og vestlige Western Australia, i det sydlige Northern Territory, i det nordlige South Australia og i det vestlige Queensland. Typelokaliteten ligger i Northern Territory, mellem Glen Edith og Deering Creek.

Udbredelsen er stor, og arten regnes ikke for truet. Den kan være svær at få øje på, fordi den bruger meget tid i hulheder i træer.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Arten lever på tørre spinifexsletter og i lysåben skov med mulga, myall, eukalyptus og *Allocasuarina decaisneana*. Den er trælevende og gemmer sig under løs bark og i hule grene og stammer, men finder en stor del af føden på jorden. Æggene lægges i huller, der graves i sandet.

Klimaet er varmt og tørt, med meget høje dagtemperaturer, kolde nætter og lange tørkeperioder. Arten klarer tørken usædvanligt godt og taber kun vand halvt så hurtigt som andre australske varaner. Den soler sig ved høje temperaturer og er dagaktiv, og det er den rytme, terrariet skal efterligne. Vinteren er kølig, og dyrene er da mindre aktive.

Pasning

TERRARIET

Til et voksent par skal terrariet være mindst 60 × 60 × 90 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Angivelserne svinger fra 50 × 50 × 90 cm til 60 × 60 × 90 cm for et par. Højden er vigtig, fordi arten klatrer. Unger kan starte i et mindre terrarie med god dækning, så de nemt finder foder, men skal hurtigt op i voksenstørrelse.

Indret med mange stærke grene i forskellige højder og hule grene med løs bark som skjul. Kan du ikke skaffe hule grene, fungerer rør af PVC eller bølgede dræningsrør, som er så lange, at dyret kan skjule både krop og hale. De bølgede rør er lettest at komme ind og ud af. Lav en solplads med en vandret gren lige under varmekilden.

Som bund fungerer sand eller en blanding af sand og jord, enten i et tyndt lag eller dybere, så dyret kan grave og få et fugtigt mikroklima. Begge dele fungerer. Til æglægning skal der være en boks med fugtigt substrat, som hunnen kan komme ind i. Terrariet skal have god ventilation og en sikker lås. Varmekilderne skal sidde, så dyret ikke kan røre dem, eller være afskærmet med et net, fordi varanerne klatrer helt op til dem og kan brænde sig.

TEMPERATUR

Varanus gilleni skal have en meget varm solplads. Overfladetemperaturen på grenen under varmekilden måles med et IR-termometer. Angivelserne svinger fra omkring 38-42 °C til 60-66 °C; 45-60 °C er et godt udgangspunkt, og 50-60 °C fungerer godt over mange generationer i fangenskab. Resten af terrariet holdes på 26-30 °C om dagen, og der skal være en stor temperaturgradient, så dyret selv kan vælge, hvor det vil opholde sig.

Om natten slukkes varmen, og temperaturen falder til 18-20 °C. Stærkt kølige nætter under 18 °C bør undgås. Brug en spot på omkring 100 W med reflektor, der sidder cirka 30 cm over solpladsen, og en termostat til at styre den. Sæt lampen i toppen, så der også er skygge og køligere zoner forneden.

Ved vinterhvile sænkes temperaturen med 8-10 °C i et par måneder, se under avl. Over resten af året holdes rytmen stabil.

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten kommer fra tørre egne og skal ikke have høj luftfugtighed. Angivelserne svinger fra et helt tørt terrarie, hvor vand kun tilbydes en dag om ugen, til en luftfugtighed på 50-65 %, hvor bunden fugtes 3-4 gange om ugen. En holdbar midterlinje er 40-60 %, med et tørt terrarie som udgangspunkt og et fugtigere hjørne eller dybt substrat, hvor dyret kan trække sig tilbage.

Stil en lav skål med frisk vand i terrariet og skift den dagligt. Mange dyr drikker lidt, men skålen sikrer, at de altid kan få vand. Ventilationen må ikke ofres for at øge fugten, for stillestående luft giver mug og luftvejsproblemer.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og soler sig ved høj varme. Angivelserne om UVB svinger: flere generationer er opdrættet sunde uden UV-lys, men et UVB-rør i 10 %-styrken anbefales også. Da arten soler sig meget og lever i åbent landskab med stærkt lys, anbefales UVB, og der regnes med Ferguson-zone 3 (data lånt fra beslægtede, dagaktive varaner, ikke dokumenteret for netop denne art).

Monter et T5-rør over den ene side af terrariet, så dyret kan vælge mellem UV-lys og skygge. Hold lyset tændt i 12 timer om dagen om sommeren og 10 timer om vinteren, og sluk alt om natten.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Varanus gilleni æder mest små leddyr: fårekyllinger, græshopper, kakerlakker, melorme, edderkopper og andre insekter. I naturen tager den også små firben, især gekkoer, og nogle gange fugleæg. Arten er ikke kræsen og tager næsten alle foderinsekter. Fodres den for rigeligt, bliver den let for tyk, så voksne dyr får foder 3-4 gange om ugen i mængder, de kan spise på nogle minutter. Unger fodres hver dag.

En enkelt nyfødt mus eller en lille bid kød kan indgå som variation, men gnavere skal ikke være hovedføde, fordi de er fede og får dyret til at tage på. Drys insekterne med kalk og vitamintilskud, og brug kalk med D3 ved hvert andet eller tredje måltid. Sørg for, at insekterne er mindre end afstanden mellem dyrets øjne.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Varanus gilleni er blandt de roligste varaner. Den er langt mindre hurtig og hidsig end fx *V. acanthurus* og *V. tristis*. Den bider sjældent, og selv dyr, der er lidt flygtige i starten, falder hurtigt til ro. Bid er svage på grund af størrelsen, men kløerne er skarpe, og dyret kan klatre op ad armen. Vær rolig, bevæg dig langsomt og tag aldrig fat i halen. Vent et par uger, efter dyret er flyttet ind, før du begynder at håndtere det, og hold stunderne korte.

Ved håndtering gælder samme regler som for alle krybdyr: vask hænder før og efter, fordi krybdyr kan bære salmonella.

Arten kan holdes enkeltvis, som par eller en han med flere hunner. Hanner må ikke holdes sammen, når de er kønsmodne, fordi de kæmper ved at brydes med alle fire ben. Det ender sjældent med bid, men kan eskalere, så dyrene skal skilles. Unger kan vokse op sammen.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnet er svært at afgøre. Begge køn har forstørrede skæl under kloakken, og de er størst hos hannen. Hannen har ofte en tykkere hals og et bredere hoved, og han kan have små pigge ved siderne af kloakken. Hunner bliver kønsmodne ved en snude-kloak-længde på omkring 10 cm og hanner ved omkring 10 cm. Alder og vægt ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret, og hunner bør være fuldvoksne og i godt huld, før de sættes i avl.

PARRING

En køligere vinterhvile i et par måneder synkroniserer dyrene. Temperaturen sænkes med 8-10 °C, fodringen skæres ned, og dyrene holdes roligt. Derefter hæves både temperatur og foder gradvist i det tidlige forår. Parringen sker typisk, så snart varmen stiger. Vinterhvilen er ikke altid nødvendig, men den hjælper med at få dyrene i gang. Et par kan bo sammen hele året, men en periode adskilt kan være en fordel, og en ekstra han i nærheden er også beskrevet som en måde at sætte gang i parringen på.

Hold øje med hannerne, hvis flere dyr bor sammen, især når en hun er til stede. Flyt hannen, hvis de begynder at kæmpe hårdt.

ÆGLÆGNING OG KULD

I Australien lægges det første kuld typisk i oktober. Vilde hunner bærer 4-7 æg, og i fangenskab er der lagt 1-6 æg pr. kuld. Hun kan lægge flere kuld i løbet af sæsonen med fire til fem ugers mellemrum. Stil en lukket boks med fugtigt substrat i terrariet med et hul, hunnen kan komme ind ad. Hun graver ofte flere prøvehuller, før hun lægger. I naturen graves æggene ned i omkring 30 cm dybde.

Flyt hannen væk, når hunnen er tæt på at lægge, fordi han kan spise æggene. Giv hunnen ekstra foder og kalk i hele sæsonen. Legenød forekommer: en hun, der ikke fandt et egnet sted, lagde kun tre af sine fire æg og døde med det sidste i kroppen. En hun, der graver uden at lægge eller bliver sløv, skal derfor hurtigt til dyrlæge.

INKUBATION

Æggene flyttes forsigtigt til en inkubator og lægges i fugtig vermiculit eller perlit uden at blive vendt. Ved 29-30 °C og en luftfugtighed omkring 100 % er æg klækket efter 90-100 dage, og samlet spænder angivelserne fra 84 til 131 dage ved 26-32 °C. Æg fra en vildfanget hun, lagt i en blanding af tørv og fint sand, klækkede efter 103-104 dage. Hold substratet fugtigt, men ikke vådt, og tjek, at æggene ikke bliver skimlede. Æg, der falder sammen og bliver gule, er sjældent befrugtede.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er 11-14 cm lange og vejer 2-4 g ved klækningen, og de er aktive og hurtige inden for få timer. Det kan tage op til et døgn, før de har forladt ægget helt. De er kraftigere tegnet end de voksne, og tegningen blegner med alderen. Hold dem i en lille faunaboks med varm solplads, skjul og klatregrene, og giv dem små insekter drysset med kalk hver dag, fx små fårekyllinger, voksmøl og små græshopper. De begynder snart at jage. Unger kan vokse op sammen, men sorter efter størrelse og del dem, hvis nogen halter efter.

Sundhed og typiske fejl

Varanus gilleni er hårdfør, og de fleste sygdomme skyldes stress, snavs eller forkert pasning. De typiske fejl er:

- For lav temperatur på solpladsen, som giver dårlig fordøjelse og appetitløshed. Mål med IR-termometer.
- For tæt på varmekilden uden afskærmning, som giver forbrændinger.
- Fedme hos voksne dyr, hvis de fodres for tit eller får for meget fedt.
- Kalkmangel med bløde kæber og krumme lemmer, hvis insekterne ikke drysses med kalk, og belysningen er for svag.
- Hudrester, der sidder fast på tæer og hale. Fjern dem forsigtigt med en pincet, eller giv et lunkent bad.
- Smitte med salmonella og parasitter. Vask altid hænder og rens skåle og redskaber.

Dyr i handlen uden for Australien er opdrættede, og det betyder generelt færre parasitter og mindre stress end hos importerede vildfangne varaner. Alligevel bør nye dyr holdes for sig selv i nogle uger, og en afføringsprøve hos dyrlæge er en god idé. Søg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere uger, har hævelser eller virker sløvt.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.